

אזטעותם

מצוות נטיעת אילנות
בארץ ישראל

זו מעלתם

מקורות הלכות, תפילות
והנהגות למצוות נטיעת
עצים בארץ ישראל

כולל מדריך מעשי לגינת נוי יהודית
עם סיפורים ועבודות מגדולי ישראל

בעזרת החוקן לאדם דעת

יהודה טאוב

שבט תשפ"א

כל הזכויות שמורות
ליהודה טאוב
קרית אתנא

הערות והארות תתקבלנה בשמחה
לפרטים והזמנות: 055-6785647
S436092@gmail.com
www.kol-toda.co.il

ניתן לשעוע שייעורים עאת העחבר
בנשא ההודיה לה'
בקו הטלפון קול חנדה
בתוך עאגר קול הלשון
לגברים: 03-6171190
לנשים: 03-6171180

לשיעורים בנשא ארץ ישראל
03-6171190 שלוחה 7.
או בחיפוש בעאגר קול הלשון
הרב יהודה טאוב

עימוד כריכה ושערים

קטת
עימוד ועיצוב

☎ 050-412-452-4

✉ Kesetgraf@gmail.com

קנה אדמה בארץ ישראל

גם אתה יכול לקנות חלקת אדמה בארץ ישראל,
בה יקימו בשליחותך את כל המצוות התלויות בארץ.

ע"י חברת "השקעות באהבת ישראל" בע"מ.

בהשגחה מלאה של יהודי ת"ח ירא שמים.

אתה בעצמך נוטע את העצים, ואח"כ מבצעים בשליחותך את כל הפעילות.

ניתן לקנות חלקות של $1/4$ דונם $1/2$ דונם, דונם שלם ועוד...

פרטים בטלפון:

04-675-0823 (להשאיר הודעה מפורטת ויחזרו אליך)

בדואר אלקטרוני:

info@buyapieceofisrael.com

כתובת האתר באנגלית:

www.buyapieceofisrael.com

ראה פרטים – בפרק ה'

ספר זה עוקדש לע"ג סבי ר' מאיר שפריר בן ר' עשה שפרבר ז"ל

עלה לארץ ישראל בעסירות נפש בשנת תש"ז. בדרכו לארץ הקדושה, עבר את כל הארבעה החייבים להודות (הכתובים בפרק ק"ז בתהלים), וזכה לכתוב על כך עגילה, לזכור את חסדי ה' עיצו (ניתן לראותה בספרנו 'לבו נרעה').

אחרי עלותן ארצה, קנה בית קטן מאוד, בעשך השנים הרחיבו וקנה עוד חלק ועוד חלק, עד שקנה את כל האדמה עסביב לבית, ונטע שם עצי סרק יפים ועצי פרי נפלאים, הנותנים את פירותיהם עד היום הזה. לקיים עה שנאמר: "כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה'", שלפני הגאולה השלימה צריכה ארץ ישראל להיות בטויה ונושאת פריה על כל ערוביה, עד שארץ ישראל כולה תהיה בבחינת "גן עדן התחתון".

גם כאשר כל השכנים עברו את ביתם כדי לבנות בגן רב קועיות על חצרם, נשאר הוא היחיד בסביבתו, שלא רצה לעבור את חצרם ואדמתו הנותנת את פירותיה. והרגיש כל חייו כי האדם עץ השדה - אם ח"ו יכרתו את העצים, אז גם חייו יכולים להכרת ח"ו.

זכה להאריך ימים ושנים ולראות צאצאים רבים, ההולכים בדרך התורה והעצוות, נפטר בגיל צ"א שנה, בגיטריא 'אילך'. וכבר אערו בעלי הרעז "כאשר תתבונן, תבין טעם למה אער התנא (ר"ה, א, א) בלשון יחיד אילך (באחד בשבט ר"ה לאילך), ולא אער לאילנות (כמו ר"ה לירקות), לרעז בגיטריא הוי"ה אדנ"י יחודא שלים". (בני יששכר שבט עאער ב).

גלב"ע ליל שבת קודש פרשת ויגש אליו יהודה, י"א טבת תשפ"א.

יהיה הלימוד בספר זה לעילוי נשעתו,

תהיה נשעתו צרורה בצרור החיים אמן.

רבי שארן רבי שבעון משה דיסקין זצ"ל
בהכוננת מן הגר"ח קניבסקי שליט"א

ישיבה לצעירים "משאת המלך" שע"י עמותת "יקרא דאורייתא אלעד"

580653533 (ע"ר)

רחוב רבי חייא 11 אלעד.

בס"ד י"ט כסלו התשפ"א

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם בתורת ארץ ישראל דיליה, מלא וגדוש בתורה ויראה רבי יהודה טאוב שליט"א, מח"ס בית ראובן ושאר חיבורים

אחדשה"ט

עברתי בדקדוק על כל חיבורו החדש בענייני מצוות נטיעת עצים בארצנו ארץ הצבי, ליבנתי הדברים כפי שידי יד כהה מגעת, ובס"ד הדברים הנדפסים ראויים להעלות על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן. (והוספתי כו"כ הערות והארות ששייכותם בהערות לאורך החיבור הנלבב, וכמה מהם קבעתי בשמי).

בפרט עברתי בדקדוק על כל ענייני ההלכה שבקובץ החשוב ואכן כל הדברים שהובאו מפי הפוסקים, סופרים וספרים, נכתבו ונופו בשבעה נפות, והינם קמח סולת זכה ונקייה, ע"פ ההשקפה והדרך הסלולה שהנחילו לנו רבותינו מצוקי ארץ זיע"א ויבלחט"א.

רבנו גאון ישראל החזון איש זלה"ה (שביעית סי' כד אות א בתו"ד) כתב וז"ל: "וארץ ישראל היא גם בגלותנו, והרי אנו מחויבים ביישובה ולדור בה גם בגלותנו. וכמו שהאריך הר"מ (פ"ה מהל' מלכים), וכמש"כ הרדב"ז (פ"ד מהל' סנהדרין ה"ו)". ומרן זלה"ה באגרתו (קובץ אגרות ח"א סי' קעה) כותב: "ומצות [יישוב] ארץ ישראל הוכרעה ע"י הרמב"ם והרמב"ן ושאר פוסקים, וידוע עד כמה שאף החפץ חיים זצ"ל לעלות".

זכותה של ארצנו הקדושה וגודל חשקו להביא את דבר השי"ת למען רוממות מצוות התלויות בארץ ומצוות ישוב ארץ ישראל, תעמוד למעכת"ר הרה"ג שליט"א, ונוכה לאכול מפריה ולשבע מטובה, ולזכות בקרוב לבנין בית מקדשנו ותפארתנו וריבוי כבוד שמים בארצנו.

אוסף בזאת שבליל נר ו' דחנוכה התשפ"א הראתי למו"ר רבינו הגדול מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א את דברי החת"ס בסוכה לו ע"א, שכתב בתוכ"ד: "נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא ואספת דגנך אלא בארץ ישראל ורוב ישראל שרויין שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום יישוב ארץ ישראל ולהוציא פירותיה הקדושים, ועל זה צויתת התורה 'ואספת דגנך' ובויעז זורה גורן השעורים הלילה משום מצוה. וכאלו תאמר לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה, ה"נ לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה", עכ"ד. ורבנו שליט"א נהנה מדבבה"ק ואמר: 'זה חתם סופר יפה', עכ"ל"ק.

בברכת התורה

שמואל ברוך גנוט

הרב אביגדור יחזקאל נבנצל שליט"א רב בירושלים העתיקה תובב"א

HaRav Avigdor Nebenzahl .

הרב אביגדור יחזקאל נבנצל

רב בירושלים העתיקה תובב"א
מח"ס ביצחק יקרא
מציון מכלל יופי
שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

בס"ד

לכל אחינו בני ישראל שיחיו לאורך ימים טובים אמן.

שמח אני להמליץ טוב על הספר העוסק בבנין ארץ ישראל.

יזכה המחבר שליט"א וכל הלומדים וכל אחד

לראות בבנין כל ארץ ישראל

ובגאולה השלימה במהרה בימינו אמן

צעיר הלוויים

הרב אביגדור נבנצל

אני מאשר לרבותי להפיץ את הספר הזה בחינם... יצא לאור בשנת ה'תשס"ג
בירושלים
אביגדור נבנצל

ההסכמות שנתנו לספרו הקודם של המחבר
בית ראובן - השמחה וההודאה בקניית בית בארץ ישראל

הרב יעקב שכנזי שליט"א
 רב ומו"צ בעד"ח הספרדית

Ya'acov Sheknazi
 Rav Moreh Tzedek

Extra 2 St. Jerusalem. tel. 02-5400520

יעקב שכנזי

רב ומו"צ

בעדה והספרדית
 ר"ד קרא 2 דז'סל"ג, תל" 02-5400520

ג"כ ד' שג"ט אש"פ

צברו הרבה

בואו ומציק טובה להר"ץ יהודה טאה שליט"א
 שאמור אלעזר דא מצנה לאו שאם לא זולא
 היא מצנה קנות פירה בארץ
 המהר החטא קיב"ט כמ"ר ג'ונה, מראשונים
 ואחרונים המהר"ם באמת בית בארץ ישראל
 וקרא למהו הקה"ר בסם "בית ראובן"
 ובאמת חז"ק שאנשי לא שמה לך
 אמר יקרה כל קונ"ם פירה דמי מכוונ"ם
 לשם מצנה, וצ"ח חל, כי קנות פירה כל
 אל פשוט וכאמ"ס כן פל"ם אמת קח"ם
 חוד פני אדם קונ"ם את ביר"ם.
 לכן בואו ומציק טובה אמר שזכר דא
 כן ויהי שצ"ב למה נח"ח הוא לקה"ר
 כל יא חיינו ואין.

ביתא האחרונה

הרב יעקב ישראל לוגסי שליט"א
ראש כולל כתר שלמה ירושלים

ק"פ

חידוש יבא מבית האקדמיה והוא
קניין בית-הבית, ובית-הבית
בהקשר אל-הבית-האבות: אלה
אשר ובוני-בית ונוצח כרם, למחיים
בקניין שני-האבות. זכר
ואם כן בולטת יביתן בית-הבית
אלהם אלה סני-זרין בטור-למ
בביתן מלכה ואל קניין בית-
הבית, והלשון-בית היא לגבי
זה הלשון והבית-הבית יביתן
אלה הלשון, ובית-הבית-הבית
זאת אל-הבית.

הרב חיים שלמה דיסקין שליט"א

רב העיר קרית אתא

רח' העצמאות 8 קרית אתא
טל: 04-8440441

חיים שלמה דיסקין
רב העיר קרית אתא

בס"ד: כ"ב בטבת תש"פ

כבוד הרב יהודה שיח' טאוב

שמחתי לראות את החיבור הנאה שערכת הנקרא בשם "בית ראובן". על מעלת בניית בית והשמחה שבחונכת הבית בארץ ישראל.

ניכרת ההשקעה הרבה בעריכת הנושאים, הן במקורות והן במנהגים שבסעודת "חונכת הבית".

ידוע כי ארץ ישראל שייכת לעם ישראל מאז אברהם אבינו. כשהקב"ה אמר לו "לזרעך נתתי את הארץ הזאת" ואברהם יכול היה לדרוש את חברון מתוקף בעלותו ובכ"ז ביקש לרכוש את הארץ בכסף מלא, כפי שאמר "גר ותושב אנוכי עמכם".

אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין. כלומר למרות היותי בעלים על הארץ, אני מבקש לקנות את החלקה בכסף, והסיבה לכך כי הבעלות הכללית היא רק נבעלות של מלך על מדינתו, אך אברהם רצה לזכות גם בבעלות פרטית על השטח של מערת המכפלה.

כך למרות שארץ ישראל שייכת לכל אחד מעם ישראל, וגם כשהיינו פזורים בכל קצווי תבל אמרנו בתפילה "מפני חטאינו גלינו מארצנו", הארץ היא שלנו גם אם אנו בחו"ל, בכל זאת מצוה היא (לדעת כו"כ מהפוסקים) לרכוש בית בארץ ישראל.

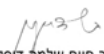
ע"כ נהנתי לראות את ספרך שערך בטוב טעם, בתקוה שהלומדים את הנושא לאשורו יזכו גם לקיים את המצווה, שבדורנו קשה היא לרבים.

שמחתי גם לראות שהספר נקרא בשם "בית ראובן" ע"ש הבחור היקר ראובן זאב ז"ל בר' עזרא ישראל שיח' אוסטפלד, שנפטר לפני שנה ולא זכה להקים בית בישראל.

מתוך היכרות אישית של שיחות רבות איתו אני יכול להעיד כי היה אדם ישר דרך, אמיתי, ירא שמיים באמת. קבל ייטורים באהבה ולא התאונן כלל על מצבו, הקפיד ללמד זכות על כל אחד וח"ו לא להוציא מפיו דבר שלילי על אחר.

יהי הלימוד בספר "בית ראובן" לזכרו, ויהיה מליץ יושר על כל מכריו.

הרב חיים שלמה דיסקין
רב העיר
קרית - אתא

הרב שמעון ליפשיץ שליט"א

רב ומו"צ קהילת "בני הישיבות" קרית אתא

אברהם שמעון ליפשיץ

הקונה בית בארץ ישראל

איתא בשו"ע או"ח סי' ס' סעי' ד' "י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה".

וכתב המ"ב שם "ואם לא כיון לצאת י"ח בעשיית המצוה לא יצא מן התורה וצריך לחזור ולעשותה. ודע דכתב הח"א בכלל ס"ח דמה דמצרכינן ליה לחזור ולעשות המצוה היינו במקום שיש לתלות שעשייה הראשונה לא היתה לשם מצוה כגון בתקיעה שהיתה להתלמד או בק"ש שהיתה דרך לימודו וכדו', אבל אם קורא ק"ש כדרך שאנו קורין בסדר תפילה וכן שאכל מצה או תקע ונטל לולב אע"פ שלא כיון לצאת יצא שהרי משום זה עושה כדי לצאת אע"פ שאינו מכויין עכ"ל, ור"ל היכא שמוכח לפי הענין שעשייתו הוא כדי לצאת אע"פ שלא כיון בפירוש יצא אבל בסתמא בודאי לא יצא, וכ"ז לענין דיעבר אבל לכתחילה ודאי צריך ליהרר לכיון קודם כל מצוה לצאת ידי חובת המצוה".

עוד כתב המ"ב שם "ולמצוה מן המובחר כו"ע מודים דצריך כונה כדאיתא בנדרים ראב"צ אומר עשה דברים לשם פועלם ונאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

נמצינו למידים דלכו"ע מצוה לקיים המצוות בכונה לקיים ציווי ד', ולמ"ד מצוות צ"כ הוא לעיכובא, עכ"פ במצ' וזת שלא מוכח לפי הענין שעשייתו לשם מצוה, והנה הדר בא"י וקונה בית בא"י ודאי לא מוכח מעשייתו דכונתו לשם מצוה דוקא, וכי גוי לא קונה בית, וא"כ נמצא למאי דקיי"ל שמצוות צ"כ, הכונה בענין זה מעכבת כמצוה.

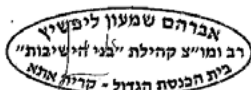
ולא רחוק בעיני לאמר, דבענין זה של הקונה בית בא"י, אפשר שלכו"ע סתמא דאנישי לא מקיימים המצוה אם אין הם מודעים אליה, דכיון שאצל רבים שכוחה ועוובה מצוה זו, ואין היא בתודעת האדם כלל, נמצא שהדר בא"י וקונה בה בית, שייך שהוא בגדר מתעסק ביחס למצות יישוב א"י, והמתעסק לכו"ע לא יצא, עיין רש"י ברכות ג. ד"ה בקורא להגיה, וברשב"א ותלמידי רב"י שם, ואכמ"ל.

ומעתה כמה צריך להחזיק טובה להגאון הר"ר יהודה טאוב שליט"א שהתעורר לעורר בדבר מצות יישוב א"י להיות מודעים אליה וערניים כלפיה שלא נסח דעת ממנה, והיא לכו"ע מצוה רבה כדאיתא בגיטין ח: שהתירו אמירה לעכו"ם לעשות מלאכה דאורייתא בשבת משום מצות יישוב א"י, מה שלא התירו בשאר מצוות ואפילו משום מצות מילה, יעויין תוס' שם ואכמ"ל.

ובפרט הבא לקנות בית בא"י שהוא מעשה רב וחשוב, ולא מודמן לאדם פעמים רבות במשך החיים, ודאי וודאי שחשוב ליזכר ולכוין לקיים מצוה גדולה זו, ויקדש האדם עי"ז את מעשיו וביתו, וכדאיתא בספרים הקדושים לרוב.

ואסיים בברכה למחבר שליט"א שיוסיף לחבר ולהוציא לאור עוד הרבה ספרים מועילים ללימוד התורה וקיומה, ולקיום המצוות מתוך ריבוי דעת ושמחה.

בברכה א.ש.ל.

הרב אליהו דיסקין שליט"א

מחבר הספר נחל - אליהו עה"ת והמועדים

ארזי הבירה ירושלים

בס"ד

יום השלישי בשבת לסדר תזו"מ י"ב למט-מונים תש"פ לפ"ק
לידידי עוז ממצדיקי הרבים ככוכבים, הרה"ג יהודא טאוב שליט"א.
שמחת ויגל לבי, בראותו פרי עמלך שהעלית עלי ספר ליקוטים יקרים, כזהר הרקיע
מזהירים, נופך וספירים, כשמש מאירים, מדברי חכמינו ז"ל, ומדברי רבותינו הראשונים
ז"ל חכמי הדורות, המקיף כל העניינים של בנין וקנין בית דירה בארץ ישראל, בהלכה ובא-
גדה ובמחשבה, אשר שמו יקרנו בשם "בית ראובן".
עוד הרחבת מאד בענין קיום מצוה זו בשמחה מתוך שבח והודאה להשי"ת, והשמחה בו
ובטובתו כיד ה' הטובה עליך.
ואכן זו מעלה עצומה בכל המצוות כולן, וכדברי הרמב"ם ז"ל סוף הלכות לולב, וז"ל: "הש-
מחה שישמח האדם בעשיית המצווה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא".
וכמו שהעיד בספר "חרדים" על קדוש ה' האריז"ל, שגילה על עצמו שכל ההשגות שזכה
עליהן היה בזכות השמחה הגדולה והעצומה שהיתה לו בכל מעשה של מצוה.
ואם בכל המצוות כך, הרי במיוחד במצוה חביבה זו של "ישוב ארץ ישראל", שהרי כל סדר
ההגדה של פסח מיוסד על הפרשה של "מקרא ביכורים", שכל ענינה הכרת הטוב והשבח
והודאה להשי"ת על ארץ ישראל וטובתה.
וכן בברכת המזון יש ברכה שלימה, שהיא שבח והודאה על "ארץ ישראל" וגם כל עיקר
ההודאה בברכת המזון כלשון הכתוב בתורה הוא: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך
- על הארץ הטובה אשר נתן לך".
ואני יודע ועד על הגאון המחבר שליט"א, שתוכו רצוף אהבת ה' ושמחה בו ובקיום מצותו
באהבה, וחוקה על דברים היוצאין מלב טהור שיכנסו אל הלב, והלואי שזכה כולנו לידבק
בה' ובתורתו ולשמוח במצותיו תמיד.

הכותב לכבוד המחבר שליט"א

ידידו המוקירו ברום ערכו

אליהו דיסקין בעיה"ק ירושלים ת"ו

הרב ברנסדופר שליט"א
אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים

MOSHE BRANDSDORFER

RABBI OF

**HEICHAL HORO'OH
JERUSALEM**

3 ZONNENFELD ST. TEL. 972-2-5322775
HOME: 972-2-5370033

משה בראנדסדארפער

אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים

נשיא בני התורה "היכל הוראה" בארץ הקודש
מוסדו אאמ"ר מ"ר חקנה כספי ז"ל

מחבר ספרו "היכל הוראה" תשובות והוראות
פניחיק ירושלים תובכ"א

בס"ד יום שלישי כ"ד מבת תש"פ לפ"ק

באתי בברכה לחיבורו של קונטרס "בית ראובן" המבאר ומהלל את גודל
השמחה וההודאה בקניית בית בארץ ישראל מאת הרה"ג יהודה טאוב
שליט"א יו"ר ארגון קול תודה.

וידוע גודל ענין חנוכת בית בארץ ישראל כמובא בירושלמי (פסוה ה, ד.) על
מה שכתוב בתורתנו הקדושה שבונה בית ולא חנכו חוזר מעורכי המלחמה
(דברים פ' כה, ה) הוא רק בבנה בית באר"י ועיין ברמב"ם בפתיחה להלכות
מלכים ס"ק י"ח שבבנין דירה שמחים בקנינה שנה תמימה.

אשר ע"כ אף ידי תיכון עמם להפיץ חיבורו ברבים לזכות בהן בני ישראל.
והשי"ת יזכה אותו שעוד יזכה ללמוד וללמד ולהרביץ תורה ברבים מתוך
נחת דקדושה ויפוצו מעיינותיו חוצה, ולהרבות כבוד התורה וכבוד שמים
בתוך נחת והרחבת הדעת להגדיל תורה ולהאדירה אכ"ר.

וע"ז באנעה"ח

משה בראנדסדארפער

תוכן עניינים

15	הקדמה
23	פרק א. נדל"ן לנצח
33	פרק ב. נטיעת עצים - ישוב הארץ
61	פרק ג. נטיעת עצים - ישיבת הארץ
17	פרק ד. מצווה עם שני חלקים
79	פרק ה. תפילות ברכות ושירים
91	פרק ו. פנינים
99	פרק ז. סיפורי נטיעת עצים
105	פרק ח. הלכה למעשה - כיצד זוכים
113	פרק ט. הלכות נטיעה
129	פרק י. שבח פירות ארץ ישראל

הקדמה

נטיעת עצים בארץ ישראל, מלבד שיש בה ערך כללי של 'לשבת יצרה' כמו לכל נטיעה אחרת בעולם¹. הרי יש בה גם משום קיום של מצוות ישוב הארץ, ששקולה לכל המצוות שבתורה, ואם בעצי מאכל עסקינן מתפשטת הנטיעה גם לעבר קיום מצוות התלויות בארץ נוספות, כגון: ערלה, כלאיים, תרומה גדולה, מעשר ראשון, תרומת מעשר, מעשר שני, מעשר עני, נטע רבעי, שמיטה, לקט, שכחה ופאה.

מעיון בתנ"ך ובמקורות חז"ל מתברר שלנטיעת עצי מאכל בארץ ישראל ישנה משמעות הרבה יותר גדולה ומקיפה, כשהתורה מצווה אותנו על איסור ערלה,

1 מלבי"ם בראשית ד, יז: וספר הכתוב שלכן האריך ה' לבני קין למען תתישב הארץ והם היו לבני שת כעלים החופפים על הפרי, והם חדשו המלאכות והאומניות, שכ"ז היה צריך לישוב העולם אשר לשבת יצרה.

מלבי"ם ישעיהו מה, יח: ומזה מבואר כי לא תהו בראה, לא רצה שתשאר תהו כמו בתחלת בריאתה שהיתה הארץ תהו, כי אז היה די הבריאה לבד, ולא היה צריך היצירה והעשייה שהם התקונים שהוסיף בה, רק לשבת יצרה, מה שיצרה והוסיף לתקן צורתה זה מעיד שעקר כונתו היה לשבת שיהיה עליה ישוב בני אדם, ומבואר איך השגיח על הארץ ביחוד בתקונה לצורך הישוב ולתועלת בני אדם שימצאו בה כל היית ידם. דרשות ר"י אבן שועיב פרשת אמור: בית ישראל בעלי המלאכות ונושאי ונותנין ביישוב העולם וחורשים וזורעים ונוטעים כרמים, עוסקין ביישוב המציאות ומתפללין בקר וערב ועוסקין במצות והם קיום העולם, כי כך היתה כוונת הבריאה כי לא תהו בראה לשבת יצרה. וכמו שאמרו בפרק קמא דחולין ובפרק גיד הנשה ליבעון רחמי אתכליא על עליא, דאלמלא עליא לא מתקיימא אתכלייא, והכל צריכין אלו לאלו ואין קיום לזה בלא זה, וכלם עם ה' וחלקו.

היא משמיעה לנו גם כי טוב וחשוב ואף חובה לנטוע עצים בארץ ישראל. חז"ל העלו על נס את נטיעת עצי המאכל בארץ והשוו אותה לנטיעת הגן הראשון בעולם על ידי בורא העולם.

לכן אף שגם שבזריעת תבואה וירקות מקימים מצוות התלויות בארץ וישוב הארץ, מצווה מיוחדת יש בנטיעת עצי מאכל בארץ ישראל.

מצאנו כמה וכמה דינים מיוחדים שנאמרו רק לנטוע עצים: חזרה מהמלחמה, נקי לביתו, ושנת שמחה, כפי שיבואר בעז"ה בחוברת זו.

ארץ ישראל נשתבחה בפירות האילן הטובים שבה (לעומת מצרים שנשתבחה בירקות - ראה מה שהבאנו בפרק ו' - פירות הילולים). עצי מאכל משרים את השכינה הקדושה והברכה בארץ ישראל, ומקרבים את הגאולה. נטיעת עצי מאכל לשם מצווה גורמת במידה כנגד מידה, שה' יטע את עם ישראל בעולם הבא.

כל כך גדולה מעלת עצי הפרי בארץ ישראל, עד שהם סימן לגאולתם של ישראל, כמו שאמרו בגמ' (סנהדרין צח, א) "ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא". היינו, כאשר תראה את ארץ ישראל נותנת פירותיה, דע לך שהגיע קץ הגאולה.

מצוות נטיעת עצים בארץ ישראל מתחלקת לשתי דרגות:

א. דרגה א': מצווה מצד ישוב הארץ (חיוב חפצא) - מצווה זו מתקיימת בכל עץ מאכל שנוטע, אפילו באדמה שאינה שלו. מצווה זו תבואר לקמן פרק ב'.

ב. דרגה ב': כוללת את כל מה שיש בדרגה א', ונוסף בה גם מצווה מצד ישיבת הארץ (חיוב גברא) - בזה מקיים המצווה בחמשה עצי מאכל לפחות, באדמה השייכת לו. מצווה זו תבואר לקמן פרק ג'.

לפני שנלמד על המצווה לטעת עצים, נפתח תחילה בחשיבות המצווה לקנות קרקע בארץ ישראל, היות ובשביל לקיים מצוות נטיעת עצים בדרגה ב', חובה לקנות קרקע.

כיסופי גאולה

כשהגיע האדמו"ר מוהר"א מבעלזא זי"ע לארץ הקודש, **אחזתו רוח קדושה של כיסופי גאולה**, ועיניו לא שבעו מהביט בנופה של הארץ. בכל עת היה מזכיר את דברי הגמרא (סנהדרין צח, א) "אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפיתם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל". **ופירש רש"י** - "כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה, אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה מזה". (אדמורי בעלזא "ומביא גואל" עמ' 83).

כך גם מסופר על הגרי"ח זוננפלד זצ"ל: כמה פחד ורחב לבבו למראה ארץ ישראל ההולכת ונבנית, מושבות חדשות מוקמות במקומות שונים, שדות שוממות מוריקות מלא העין, ויעוד הנביא יחזקאל: "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל", הולך ומתגשם לנגד עינינו, והלא כבר נאמר כי בהתגשמותה של נבואה זו **"אין לך קץ מגולה מזה"**.

על עלייתם של הגאון רבי אברהם שאג, ותלמידו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל בשנת תרל"ג מסופר: "...בצאתם את העיר יפו נכנסה העגלה אל שביל שמשני צידיו נטועים היו **פרדסי יפו המפורסמים, וריח של תפוחים הגיע לנחיריהם**. באותה שעה מלמל הגאון רבי אברהם שאג: עתה מומחשים לי ביתר שאת דברי הפסוק: "כריח שדה אשר ברכו ה'". - וכי זכיתי מעולם לריח כזה של "חקל תפוחין קדישין", כפי שאני זוכה עתה? - הלא זהו מעין עולם הבא, ממש מעין עולם הבא, גן עדן עלי אדמות...

ומכיון שהשתיקה הופרה, ענה התלמיד לעומתו: **נו, הלא זהו מה ששנינו בסנהדרין: "כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר"**. **באותה שעה נענה רבו והפטיר אחריו לאות הסכמה: "יפה אמרת חיים בני, אין בכך כל ספק, הקץ מתקרב, יש לזרז את הסוסים שיגיעו מהרה לירושלים שמא יבוא המשיח ואנחנו משתהים בדרך..."**

באותה שעה אחזתם **רוח קדושה של כיסופי גאולה** ועיניהם לא תשבענה מנופה של ארץ ישראל. (האיש על החומה א, 130).

קיצור הלכות נטיעת עצים בארץ ישראל

1. זכות גדולה היא לנטוע עצי פרי בארץ ישראל. ויש בזה כמה וכמה מצוות: ישוב ארץ ישראל, מצוות נטיעת עצים, והלכת בדרכיו, לשבת יצרה, ועוד שעל ידי זה זוכה למצוות התלויות בארץ.
2. במצוות נטיעת עצים יש שתי דרגות: א. דרגה א': מצווה מצד ישוב הארץ (חיוב חפצא) - בזה מקיים מצווה בכל עץ מאכל שנוטע, אפילו באדמה שאינה שלו.
3. דרגה ב': כוללת את מה שיש בדרגה א', ונוסף בה גם מצווה מצד ישיבת הארץ (חיוב גברא). המצווה מתקיימת בנטיעה חשובה המקנה לאדם חיבור מיוחד לארץ ישראל - בזה מקיים המצווה בחמשה עצי מאכל לפחות, באדמה השייכת לו.
4. נפתח בדרגה א'. מקור המצווה: בפרשת קדושים (ויקרא יט, כג) נאמר "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֵכֶל". חז"ל במדרש דייקו שמכך שנכתב בפסוק 'ונטעתם', ולא נכתב רק 'שלוש שנים יהיה לכם ערלים', ללמד שיש מצווה לטעת עצי מאכל בארץ ישראל.
5. מעלת הנטיעה: במדרש אמרו שאם אדם נוטע נטיעה ובאו ואמרו לו משיח בא, יסיים את נטיעת העץ ורק לאחר מכן יצא להקביל את פני המשיח.
6. בנוסף נטיעת עצים היא מצווה גם מצד ישוב הארץ, שעל ידי זה פועל שהארץ לא תהיה שממה. יתכן ומצווה זו מקיימים קצת גם בעצי סרק.
7. דרגה ב': מצווה גדולה מזו היא לטוע באדמתו נטיעה חשובה, לפחות חמשה עצים בארץ ישראל במקום אחד. מקור המצווה: בפרשת שופטים (דברים כ, י) נאמר: "וְיָמִי הָאֵשׁ אֲשֶׁר נָטַע פָּרֹם וְלֹא חָלְלוּ יֵלְךָ וַיָּשֵׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְלִלְנוּ". למדו בירושלמי שטעם הפטור הוא מחמת המצווה של ישוב ארץ ישראל שהוא רוצה לקיים.

8. גדולה מצווה זו, שכל הנוטע חמשה עצים בארץ ישראל להביא מהם פירות נחשב עוסק במצווה חשובה, לכן במשך שלוש שנים ראשונות של העץ שהפרות ערלה - חוזר מעורכי המלחמה.

9. **ובשנה הרביעית** לאחר שהעצים נותנים פירות, נשאר בביתו לשמוח שנה שלמה, על שזכה להשלים מצווה גדולה זו.

10. **במצוות ישוב ארץ ישראל** יש שני חלקים: א. מצווה שהארץ תהיה מיושבת. ב. מצווה **שהאדם** יישב את הארץ בגופו כדי להתחבר ולאהוב את ארץ ישראל. לכן מספרת הגמ' כשנטעו כרם חדש, לא הסתפק ר' ינאי, שהעובדים בכרם נוטעים אלא הלך בעצמו לטעת גם כמה כרמים.

11. כאשר אדם זוכה לקיים מצוות נטיעת חמשה עצים, עליו להשתדל לקיים לפחות חלק ממצווה זו בגופו ולהשתדל לא למנות שליח לכל המצווה.

12. הקונה שדה אפילו קטנה (5/5 מטר) מברך ברכת שהחיינו (אם קנה הקרקע רק לעצמו ורק הוא עצמו נהנה ממנה) או ברכת הטוב והמטיב עם קונה אותה בשותפות או שיש בה תועלת גם לאחרים, כמו בני משפחתו. לא בירך בשעת הרכישה, נראה שיכול לברך בשעת הנטיעה.

13. שעת הנטיעה היא עת רצון. לכן כדאי אז להתפלל - ראה בפרק התפילות. במיוחד כדאי להתפלל על ילדים צדיקים, כמבואר באור החיים על הקשר בין בנים צדיקים לנטיעות.

14. מי שאין באפשרותו לטעת עצי פרי, יטע עצי סרק, שיש מצווה להרבות נוי בארץ ישראל. במקום שזמם יתכן ויש בזה גם מצוות ישוב הארץ. עדיף לנטוע עצי ריח או עצים שיופיים מביא נחת רוח לבריות. שזה הוא שבחה של ארץ ישראל, שהרואים אותה בישובה מברכים את ה' על הארץ הטובה שנתן לבניו.

סיפורו של עץ האתרוגים בחצרו של הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל

היה זה כמה שנים לאחר נישואיו של מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זללה"ה, בהיותו מתגורר בצריף העץ שעמד באותם ימים במעלה ההר, בכתובת שלימים התפרסמה בכל העולם - "רחוב וילקומירר 4 בני ברק". באחד הבקרים לאחר שסיים את תפילת שחרית כותיקין במנין אצל מורו ורבו מרן החזון איש זי"ע, ביקשו רבו הגדול שיכנס עמו לחדרו. מרן החזון איש פתח את הארון הקטן ששימש למקום קירור על ידי בלוק קרח שהיה מונח שם, הוציא מעטפה שבתוכה היו גרעינים מהאתרוג עליו בירך בסוכות, ומסרו לתלמידו - רבינו זללה"ה, וביקשו: "קח גרעינים אלו ונטע אותם בחצר ביתך ותגדל מהם עץ שיוציא אתרוגים מהודרים לברכה".

רבינו קיים את רצונו ובקשתו של רבו החזון איש, כאשר הרבנית מתמסרת לטפל בכל התהליך עד שנבטו הזרעים והפכו לשתילים, ומהם שתלה בחצר את העץ. מרן החזון איש זי"ע היה מתעניין במשך התקופה על התפתחות העץ והטיפול בו, והיה מזרז שיתנו מים לעץ שיגדל היטב. כשרבינו הביע פעם בפניו את חששו שאינו יודע כלום בגידול עצים ושתילתם, ומי יודע אם יצליח העץ, ענה החזון איש: "במשב רוח אחד ששולח הקב"ה מצליח העץ לגדול ולהצמיח פירות".

ואכן רצון יראיו יעשה, התהליך הצליח, ומיד לאחר שנות ערלה ורבעי, עם התקרב חג הסוכות מילאה התרגשות גדולה את רבנו ומשפחתו כאשר מרן החזון איש בא בעצמו לחצר לחפש אתרוג. מרן החזון איש נשכב מתחת לעץ בטירחה מרובה ובחר לעצמו אתרוג מהודר.

בהזדמנות כשטייל רבינו זללה"ה עם רבו מרן החזון איש זי"ע ורבו שאלו האם הוא משקה את העץ, שאלו רבינו מאין מוצאו של אתרוג זה, ומהיכן יודעים בוודאות שאינו אתרוג מורכב. ענה החזון איש: "אתרוג זה יש עליו דין כאתרוג עם מסורת", אמר ולא הוסיף. וידוע מתלמידי החזון איש, שאתרוג זה מוצאו מהעיר שכם, ומרן המהרי"ל דיסקין גם בירך על אתרוג מיוחס זה.

מאז שגדל העץ בחצרו של רבינו זללה"ה, הקפיד החזון איש לקחת ולברך דוקא על אתרוג מעץ זה, וכך גם המשיך גיסו מרן הסטייפלער זצוק"ל, שהיה מגיע מידי שנה ביום ט"ו לחודש אב [חודשיים לפני סוכות] לחפש על העץ אתרוג, והיה נוטל ושומר אותו בזהירות לחג הסוכות, כשהוא מקפיד לשלם עבור האתרוג מחיר מלא. באחת השנים כשרבינו סירב לקחת ממנו תשלום, אמר הסטייפלער לרבינו: "אתה הרי נותן לי הכל, ואני איני נותן לך כלום". כלומר,

פרק א'

נדל"ן
לנצח

אתה מזכה אותי בחיי עולם הבא על ידי האתרוג המיוחד הזה שאתה נותן לי, וכל כסף וזהב שבעולם אינם שווים לעומת מצוה מהודרת זו.

באותן שנים, בימים לפני חג הסוכות היה ביתו של רבינו הפקר ממש. כל תלמידי החזון איש היו מסתובבים בבית ובחצר, ובודקים כל אתרוג שנקטף מהעץ. מסביב לעץ התפתחו שיחות בדברי תורה והיו הת"ח מתנצחים זה עם זה בהלכה. הריתחא דאורייתא מסביב לעצים היתה לשם דבר בבני ברק, החום הלוהט לא מנע מהם לטרוח בחביבות המצוה.

[נזכיר חלק מתלמידי החזון איש זי"ע שהיו באים כל שנה לקחת מעץ זה את אתרוגם: הגאונים רבי גדליה נדל, רבי חיים ברים, רבי דוד פרנקל, רבי יהודה שפירא, רבי משה יהושע לנדא, רבי אברהם הורביץ, רבי אלעזר צדוק טורצין, רבי חיים גריינמן זצ"ל, ולהבדלחט"א רבי מאיר גריינמן, רבי יחזקאל ברטלר שליט"א, ועוד ועוד], לאחר שעות של עיון וחיפוש בעץ, ובכל האתרוגים, החל מעמד המעשר, כשרבינו זי"ע עומד בחיל ורעדה מתוך מאמץ של ריכוז וכובד ראש לקיים מצוות תרומות ומעשרות בטבל ודאי. היו אלה שעות של עונג עילאי למי שחזה בהם.

במשך השנים ביקשו רבים מרבינו זללה"ה לקחת שתילים ולגדלם במקומות אחרים, ורבינו נתן בחפץ לב. הוא ראה בכך זכות לזכות את הרבים באתרוגים מהודרים בלתי מורכבים. תלמידי החזון איש שתלו פרדסים משתילי העץ הזה, ומכאן יצא ונפוץ זן האתרוגים הנפוץ ומוכר לכולם, זן חזון איש, שהיום נמכר בכל העולם.

המעניין הוא, שראו ברכה מיוחדת בעץ זה שבחצרו של רבינו, שברכתו של מרן החזון איש הועילה והעץ גדל ונתן פירות שנים רבות שלא כדרך טבעם של עצי אתרוגים שנחלשים מהר. רבינו זללה"ה בירך כל ימיו דוקא על אתרוג מעץ זה, וכן להבל"ח מקפיד מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א ועוד מגדולי ישראל [גם האדמו"רים מתולדות אהרן ותולדות אברהם יצחק לוקחים כל שנה אתרוג מעץ זה, שכך היה מנהג אביהם האדמו"ר הזקן מתולדות אהרן זצ"ל].

מדהים ומפעים, שבימי האבל לפטירת רבינו זללה"ה, בחדשי תמוז ואב, בזמן שמדי שנה היו מורידים מהעץ כמה מאות אתרוגים, לא נראה על העצים שום פרי, וראו בחוש שמאז שעלה לשמי רום ונסתלק לשיבה של מעלה נסתלקה הברכה מפרי עץ הדר. תלמידי רבינו עלו לקברו של מרן בעל החזון איש זי"ע ולקברו של רבינו זללה"ה ונשארו שם תפילה שתמשיך הברכה באילן, ואכן אחר כך ניכרה קצת התאוששות בעצים וצמחו כמה עשרות אתרוגים בודדים מפרי הדר מיוחדים זה.

(גיליון פניני דעת)

פרק א. נדל"ן לנצח

עסופר על ערן הגאון רבי יחזקאל אברעסקי זצ"ל: בקיץ תרצ"ד, רכש בכספו חלקת אדמה קטנה בארץ הגליל, להיות לו לאחוזתו, והיה עספר לעיודעיו כשרוחו טובה עליו, שעמולס לא ביקר בעקום ההוא, ולא ראה את העגרש בעיניו: "קניתי אותן אך ורק עפני דבריו של ה"אבן עזרא", שעבאר הטעם עדוע הזכיר הכתוב, שיעקב אבינו ע"ה קנה חלקת שדה "להודיע כי עעלה גדולה יש לארץ ישראל, עי שיש לו חלק בה חשוב הוא כחלק לעולם הבא"

(עשמר הלוי, וישלח, רעלך ביופיו ענ' 125).

א. מה היתה עסקת הנדל"ן הראשונה?

עסקת הנדל"ן הראשונה המופיעה בתורה, היא לכאורה איננה מעניינת מבחינת נדלני"ת. לא היו אז משכנתא או תמ"א 38, פינוי בינוי, קבוצות רכישה, כונס נכסים, מתווך, מס שבה ועוד ועוד מונחים נדל"ניים שהיום הם חלק מהשיח המקצועי. אך כשנתבונן קצת בדברים נראה, שכל סודות הנדל"ן האמיתיים, נמצאים בפרשה קצרה זו.

ב. הסוד הראשון - העסקה הכדאית ביותר

בכל התורה לא מסופר על אדם הקונה חפץ והתורה מציינת באיזה מחיר הוא קנה אותו, חוץ מפעמיים בלבד, ושניהם בעניין קניית אדמה בארץ ישראל. דבר זה בא ללמדנו שהקניין אותו כדאי לקנות יותר מכל קניין ולשלם עליו כל מחיר שבעולם, הוא קרקע בארץ ישראל.

היהודי הראשון שקנה אדמה בארץ ישראל, היה אברהם אבינו אבי האומה. בפרשה חיי שרה התורה מגלה לנו את המעלה, החביבות והזכות העצומה שיש בקניה זו. התורה מאריכה מאוד בכל מהלך הקניה, בכל המשא והמתן שהיה בין אברהם אבינו לבני חת ועפרון, ואת סירובו העיקש של אברהם אבינו לקבל את הקרקע בחינם.

לשם מה התורה סיפרה סיפור זה, וגם ציינה את המחיר הגבוה מאוד שאברהם שילם בעבורה, ארבע מאות שקל כסף? לכאורה "מה יושיענו ספור זה לתורה ולתעודה?" (לשון המלבי"ם). לא פעם אחת בלבד התורה מספרת על קניין השדה, אלא התורה חזרה על כך עוד כמה פעמים, ללמד אותנו, שיש כאן דבר חביב מאוד, שנכפל כמה וכמה פעמים לחיבתו. מהו הדבר החביב כל כך?

כתב האבן עזרא (בראשית כג, יט): "נזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים ולמתים". קניין קרקע בארץ ישראל היא מעלה עצומה, מעלה לחיים - שיש להם קרקע השייכת להם בארץ ישראל, מעלה למתים - שנקברים באדמת ארץ ישראל, ככתוב וכפר אדמתו עמו.

ג. הסוד השני - עסקה עם תשואה לנצח

לא לחינם הקרקע הראשונה שנקנתה על ידי עם ישראל היתה מערת המכפלה, ללמדנו שבקניין קרקע בארץ ישראל, יש כמה וכמה מעלות כפולות:

א. מעלה גשמית: כמו כל קרקע טובה. ב. מעלה רוחנית: חלקה בארץ ישראל, מקנה לאדם חלקה בעולם הבא, לכן קניין הקרקע הראשון נעשה לצורך קבורה, ללמדנו מעלת אדמת ארץ ישראל אינה רק לחיים בעולם הזה, אלא מעלתה גם למתים, שעל ידה הם זוכים להמשיך להיות חיים.

גם אצל יעקב אבינו, התורה מציינת ומדגישה את חשיבות קניית הקרקע

בארץ ישראל. יעקב אבינו שב לארץ ישראל מבית לבן, בבואו הוא לא שוכר מקום לזמן, הוא לא נוסע להר המוריה להודות לה', אלא דבר ראשון שעשה בהגיעו לארץ ישראל היה לשלם מחיר יקר עבור קניית חלקת אדמה בארץ ישראל. "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שָׁכֶם אֲשֶׁר בְּאַרְץ כְּנַעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדֹן אָרֶם וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר. וַיִּקֶן אֶת חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוּ מִיַּד בְּנֵי חַמּוֹר אֲבִי שָׁכֶם בְּמַצָּה קְשִׁיטָה" (בראשית פרק לג, יח-יט). זו תופעה מאוד נדירה, אדם החוזר ארצה לאחר 22 שנה שלא היה בה, מגיע לארץ ביום שישי (מדרש) וקונה קרקע עוד לפני כניסת שבת, ביום הראשון בהגיעו ארצה.

מדוע ולמה כל זאת? ראויים דבריו של האבן עזרא הבאים, להיות תלויים בכל בית יהודי. כל חודש בזמן שרואים את תשלום המשכנתא כדאי לחזור על דבריו הנפלאים, וז"ל:

"הזכיר זה (ענין הקניה) הכתוב, להודיע כי מעלה גדולה יש לארץ ישראל, ומי שיש לו בה חלק, חשוב הוא כחלק עולם הבא".

אברהם קונה חלקת אדמה בחברון, הנקראת בשם זה היות ובה יש חיבור בין העולם הזה לעולמות העליונים (אלשיך). חיבור זה מתגלה במיוחד בחברון, אבל הוא נמצא בעומק בכל קרקע וקרקע בארץ ישראל.

ד. הסוד השלישי – עסקת נדל"ן משנה חיים

קנין קידושי אישה בכסף נלמד מקנין ארץ ישראל (גמ' קידושין ב, א), משום שבשניהם יש מטרה כפולה לנתינת הכסף: א. כדי שהמוכר יקבל תשלום על נתינתו. ב. בכדי שהקונה יתחבר לדבר הנקנה.

כשם שקידושי אישה אינם רק קנין ממוני, אלא בקידושין היא נהפכת להיות אשתו כגופו. כך גם קנין ארץ ישראל, אין זה רק קנין ממוני, אלא זה קנין של חיבה ואהבה, כמו שמבואר בספר 'בית ראובן' בפרק שנה של שמחה.

ה. הסוד הרביעי – עסקה במחיר הראשוני

הפלא ופלא, מציעים לאברהם אבינו את הקרקע חינם אין כסף, והוא מסרב. הוא מתחנן שיסכימו לקבל ממנו תשלום, ולא סתם תשלום אלא 'בכסף מלא' את מלא השווי ללא שום הנחות.

משום, שכאשר מדובר בעסקה נצחית - חלקה לעולם הנצח, צריך שישרה בה קדושה, ואת זה משיגים על ידי שמשלמים על זה "בְּכֶסֶף מְלֵא" - כל מה שהיא שווה.

ו. הסוד החמישי - נדל"ן שמח

לא רק קידושי אישה נלמדים מקנין ארץ ישראל, אלא יש כאן לימוד כפול, גם קנין ארץ ישראל נלמד מקידושי אישה. כך למדנו במסכת סוטה (ח, ד) כשם שהנושא אישה נקי לביתו שנה אחת, כך גם הבונה בית או נוטע עצי פרי נקי לביתו שנה אחת. מוסיף הרמב"ם (הקדמה להלכות מלכים) כשם שבקידושין מצווה לשמח שנה אחת, כך גם נוטע עצים בארץ ישראל מצווה עליו לשמח בארץ ישראל שנה אחת.

לסיכום לקנות בית בארץ ישראל

זה לעשות את

- העסקה הכדאית ביותר.
- עסקה עם תשואה נצחית.
- עסקת נדל"ן משנה חיים.
- עסקה שעושים בכל מחיר.
- עסקת נדל"ן שמחה.

את פרטי העסקה תוכל ללמוד

בספר 'בית ראובן' - המדריך המקיף ביותר להלכות קניית בית בארץ.

באהבה עזה והתקשרות נפשית עמוקה היה קשור הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל, רב ואב"ד ערלוי ובעל שו"ת 'התעוררות תשובה', נכדו של החתם סופר, לארץ ישראל. משיכה מופלאה זו לארץ הצבי באה לו בירושה מאבותיו הקדושים, ה"כתב סופר" וה"חתם סופר", אשר עיניהם ולבותיהם היו שם תמיד, וכל עצמותיהם תאמרנה אהבת ארץ ישראל.

בשנת תרמ"ט נשאו לבו לארגן עליה המונית של רבנים ובעלי בתים יראי השם, אשר אם לא הגיע עדיין שעתם להשתקע ולהתנחל כארצנו הקדושה, יבואו לכל הפחות לבקר בה ולהתענג על מראותיה - שהיא גם כן מצוה בפני עצמה, וכן להתפלל במקומות הקדושים.

הוא יזם והפיץ באותו פרק קול קורא נלהב, בו קרא להמוני בית ישראל, ובמיוחד גדולי הדור, שיצטרפו למסע היסטורי זה, ולא יחמיצו את ההזדמנות לנשק עפרות ציון, ולקיים - ולו באופן חד פעמי - את המצוות התלויות בה. מכל תיבה ואות בכרוז הנזכר, מבצצים לשונות אש אהבתו הבווערת לארץ האבות, וגודל תשוקתו וגעגועיו לראותה.

סוף דבר היה שלא הצליח להוציא לפועל את רעיון המסע לארץ ישראל, עם כל זאת לא התעממו גחלי תשוקתו של רבינו זצ"ל לארצנו הקדושה אף ליום אחד. עיניו ולבו היו שם כל הימים. מכיון שלא זכה לעלות לארץ ישראל בגופו, השתדל רבינו שמעון לקיים בינתיים מצות ישוב ארץ ישראל לפחות באופן חלקי, במה שבידו.

הוא רכש מכספו חלקת שדה קטנה סמוך לעיר צפת, וזאת במטרה כפולה: (א) כדי שיהיה לו חלק ונחלה בארץ אבותינו אשר כדברי ה"אבן עזרא" (בראשית לג) "חשוב הוא כחלק עולם הבא"; (ב) ובכדי לקיים בדרך זו את המצוות התלויות בארץ, לפחות באמצעות שליח (מהספר רבי שמעון חסידא).

פרק זה היה טעימה קטנה, מתוך הספר החדש 'בית ראובן' - המדריך לקניית בית בשמחה, בקדושה ובהודאה.

תוכן הספר 'בית ראובן' בקצרה

פתיחה - סגולות לקניית דירה ללא הרבה חובות ומשכנתאות.

פרק א - קיצור הלכות קניית בית.

פרק ב - מעלת רכישת קרקע בארץ ישראל.

פרק ג - הזכות לשלם משכנתא.

פרק ד - ארץ ישראל היא חלקה לעולם הבא.

פרק ה - המצווה לקנות בית בארץ ישראל.

תפילה בעת רכישת בית.

פרק ו - שו"ת בעניני בית.

פרק ז - טעמי מצוות חנוכת הבית.

פרק ח - מצוות עשה מהתורה לשמוח שנה שלמה.

גדרי מצוות השמחה.

פרק ט - שמחה הלכה למעשה (39 עצות לשמחה)

פרק י - הלכות והנהגות בניית בית.

חלק ב'

פרק א - קיצור הלכות חנוכת הבית

פרק ב - סדר התפילות והפיוטים בחנוכת הבית

פרק ג - סדר הלימוד בחנוכת הבית

פרק ד - מראי מקומות עם צורת הדף לחנוכת הבית.

פרק ה - סיפורים על ראובן אוסטפלד ז"ל

ניתן לקבל בחינם קיצור של הספר במייל - 8436092@gmail.com

ניתן לקנות את הספר בעשרות נקודות, וכן במשלוח חינם עד הבית, לפרטים: 055-6785647

התלונות שהפכו לריקודים באדמת הטרשים

מעשה שסיפרה סבתא יקרה מירושלים עיה"ק.

נכדה היקר קנה דירה במודיעין עילית, אך לצערו פתאום התחילו משפטים על גבי משפטים, שאולי הקרקע שייכת לערבים. כך עברו שנים עשרה שנה, והשבוע סוף סוף השתחררה הקרקע לבניה.

הקבלן הזמין אותם לבוא לחתום על הטפסים, כדי שיוכלו להתחיל בעבודות הבניה. הנכד שכבר שבע מרורות לרוב במריבות על אותה חלקת אדמה, התלונן רבות לשם מה צריך בכלל את הדירה? מה חסר לנו היכן שאנחנו גרים עכשיו? שנים עשרה שנה אני סובל. בשביל מה?

השבוע לפני שהוא נסע מירושלים למודיעין עילית, ציידה אותו הסבתא היקרה, בספר החדש 'בית ראובן', המדריך לקניית בית בשמחה ובקלות. בדרך הוא למד בספר, הגיע למקום וחתם על המסמכים אצל הקבלן. "מה עכשיו?", שאל. "זהו, אתה משוחרר", ענה לו הקבלן.

"אתה יודע", אמר הנכד לקבלן, "רכישת בית בארץ ישראל היא מצווה גדולה עד למאוד, תראה עד כמה האריכה בכך התורה בפרשת השבוע חיי שרה, על אברהם אבינו - הקונה הראשון של אדמת ארץ ישראל. מצווה כזו גדולה לא גומרים בחתימה בלבד".

להפתעת כל הנוכחים במקום, יצא הנכד לחלקת המגרש שרכש, ופצח לעיני כולם בשירה וריקודים על הזכות שנפלה בחלקו - לקנות בית בארץ הקודש.

אמרה הסבתא מירושלים: שנים עשרה שנה חיכתה אדמת ארץ הקודש לספר היקר, שילמד את נכדי, כמה שווה להשקיע, בשביל לזכות לקנות בית בנחלת ה'.

אבות האומה – נוטעים אילנות בארץ

”כשנתן הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו את הארץ לא נתנה לו אלא כמות שהיא שנאמר קום התהלך בארץ, עמד אברהם והשביחה שנאמר ויטע אשל בבאר שבע, עמד יצחק והשביחה שנאמר ויזרע יצחק בארץ ההיא, עמד יעקב והשביחה שנאמר ויקן את חלקת השדה”.

(ילקוט שמעוני דברים, רמז תתא)

ויטע (אברהם) אשל בבאר שבע - אמר ריש לקיש: מלמד, שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים.

(גמ' סוטה י, א)

דוסתאי ב"ר ינאי אומר משום ר' מאיר, הרי הוא אומר ביצחק וברכתך והרביתי את זרעך, דרש יצחק, הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידי, עמד זרע, שנאמר ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים.

(תוספתא ברכות פ"ו)

וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכון בארץ, עשה שכונה בארץ ישראל הוי נוטע הוי זרע הוי נציב (נוטע אילנות), ד"א שכון בארץ שכן את השכינה בארץ.

(בראשית רבה, תולדות סד, ג)

וילך יצחק לשוח בשדה - כדכת' וכל שיח השדה. כלומר לטעת אילנות ולראות עניני פועליו.

(רשב"ם בראשית כד)

ד"א לשוח ליטע שיחים ואילנות, והרמז בזה שיצא לקראתה להעמיד ממנה זרע כשר כי אדם עץ השדה, וע"ד היש בה עץ.

(פענח רזא בראשית פרשת חיי שרה)

פרק ב'

נטיעת

עצים

ישוב

הארץ

מרן החזו"א ומו"ר קנו חלקת אדמה בא"י

כד. מרן החזו"א זצוק"ל קנה בשותפות עם עוד רב חלקת אדמה (מגרש) בא"י בעיר שגר בה בני ברק משום מצות ישוב א"י ואח"כ משום איזו סבה נתן מרן לשותפו את חלקו, וקנה מרן מגרש אחר בשותפות עם גיסו בבני ברק סמוך ממש לשיבת תפארת ציון חלקו של מרן עמד ריק כל ימי חייו של מרן המגרש המשותף הי' רשום בטאבו ע"ש גיס אחר של מרן, כל הדירות שמרן הי' דר בהם מעת עלותו לארצנו הק' עד עלותו השמימה היו שכורות, וכדי שיהי' לו חלקת קרקע בא"י קנה מגרש. ואמר לי הגר"ח"ק שליט"א שמרן הי' מיעץ ומזרוז לקנות קרקע בא"י משום ישוב א"י.

וספר שגם למו"ר זצוק"ל הי' חלק במגרש בא"י, והיו למו"ר עוד שלשה או ארבעה שותפים למגרש ביניהם חתנו הגר"ש ברזם זצ"ל ועוד ג"א שליט"א, יוזם הקני' הי' חתנו הגר"ש ז"ל שאמר למו"ר שיש הזדמנות לקנות מגרש בזול חוץ לב"ב אם מו"ר מוכן להשתתף, מו"ר הסכים וקנהו בשותפות כנ"ל והעבירו על שמם בטאבו, זה הי' הרבה שנים לפני הסתלקותו של מו"ר והמגרש הי' בבעלותם וקנינם כל ימי מו"ר, לאחר הסתלקותו של מו"ר זצוק"ל מכרהו בגלל המסים הגדולים שרכצו עליו. (עיין ב"ק דף פ' ע"ב, עיין רמב"ן בראשית פרק ל"ג סוף פסוק י"ח).

פרק ב. נטיעת עצים - ישוב הארץ

”עֲשִׂיתִי לִי גִּנּוֹת וּפְרָדְסִים וְנִטְעַתִּי בָהֶם עֵץ כָּל פְּרִי.”

(קהלת, ה)

המצווה

מצווה לנטוע עצים בארץ ישראל משום ישוב ארץ ישראל¹. גם כאשר הארץ

1. במסכת ב"ב (יד, א) איתא שרב ינאי נטע ארבע מאות כרמים בא"י, וכתב הריטב"א שם: "ומאי דאסהיד דנטע ארבע מאה כרמי סיפרו בשבחו דעביד הכי משום יישוב א"י".
מצאנו כמה תקנות בחז"ל מחמת חשיבות עצי מאכל בארץ ישראל:
א. כתב הרמב"ם (איסורי מזבח ז, ג): כל העצים החדשים כשרים למערכה, ולא היו מביאין משל זית ולא משל גפן משום ישוב ארץ ישראל.
ב. שטף הנהר זיתיו ושתלן בתוך שדה חבירו, ואמר הלה: זיתי אני נוטל, אין שומעין לו בארץ ישראל, משום ישוב הארץ, אלא יעמדו במקומם. (שו"ע חושן משפט קסח, א) והוא מדברי הגמ' במסכת בבא מציעא (קא ע"א).
ג. במשנה בב"ק (עט, ב): "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל". ופרש"י שהוא משום ישוב ארץ ישראל, שהבהמות מזיקות את שדות ישראל.
ד. במשנה בערכין (לג, ב): "אין עושיין שדה מגרש", מסביר רש"י את הטעם שאסור להפוך מקום של שדות וזרעים למגרש ריק - משום יישוב ארץ ישראל והיינו חורבן שממעט את הזריעה.
ה. כתב הרשב"ש (סימן א'): שני חלקים במצוות ארץ ישראל, ישוב הארץ (חפצא) וישיבת הארץ (גברא) - "והישוב הוא כמו נטיעת גנות ופרדסים וקניית בתים, שכל זמן שימצא מזון ומדור תמצא הישיבה, ואפשר שיהיה לאדם שם גנות ופרדסים ובתים, והם סיבת הישוב, והוא אינו דר שם, על כן הישוב אינו הישיבה" (שו"ת הרשב"ש סימן א').
דברי הרשב"ש האלו הם אחד המקורות למה שמבואר כאן בספר, שיש שני חלקים במצוות נטיעת אילנות:

כבר מלאה עצי פרי, עדיין ישנה מצווה לנטוע בה עוד ועוד עצים.²

יש להשתדל לנטוע עצי פרי, שעיקר מצוות נטיעה (המבוארת בסעיף הבא) נאמרה בהם³, ובהם זוכה האדם לקיים מצוות התלויות בארץ⁴. גם עיקר שבחה של ארץ ישראל הוא בעצי פרי (ולא בתבואה וירקות, ראה בפרק ו' דברים נפלאים על כך). אמנם ישנה גם מצווה בנטיעת עצי סרק, שיחים, פרחים וורדים, כמו שיתבאר לקמן.

א. מצוות הנטיעה

מלבד המצווה הכללית של ישוב ארץ ישראל, המתקיימת על ידי נטיעת עצים, כמבואר בגמ' (ב"מ קא, ב) ונפסק בשו"ע (ח"ח, א - כמובא לקמן פרק ו' סעיף ב'), מצאנו מצווה מפורשת על נטיעת עצי מאכל.

א. בפרשת קדושים (ויקרא יט, כג) נאמר "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכָל". חז"ל במדרש דייקו מייתור המילה ונטעתם, ולא כתוב רק "שלוש שנים יהיה לכם ערלים", שבאה התורה ללמדנו שיש מצווה לטעת עצי מאכל בארץ

א. נטיעת אילן אפילו אחד, שבזה מתרבה ישוב הארץ. ב. נטיעת חמישה אילנות, שבזה האדם מיושב הארץ. 2. היה מקום לומר שהמצווה שייכת דווקא בזמן שהארץ היתה שוממה, או שהמצווה נאמרה באדם הנוטע עצים במקום שומם ומפריח את השממה, אבל הנוטע בעיר מיושבת, אפשר שאין מצווה. אמנם מלשון המדרש תנחומא (קדושים, ח) משמע שבכל אופן מתקיימת המצווה, וז"ל התנחומא: "כי תבואו אל הארץ ונטעתם. אמר להם הקב"ה לישראל אע"פ שתמצאו אותה מליאה כל טוב, לא תאמרו נשב ולא נטע, אלא - הווי זהירין בנטיעות, שנאמר 'ונטעתם כל עץ מאכל'". משמע שבכל נטיעת עצים מתקיימת המצווה, משום שלנטיעת עצי מאכל יש הרבה מעלות כמו שיבואר. אמנם מעלה יתירה יש לנוטע במקום שומם כמו שיתבאר בסוף הפרק.

3. על הפסוק באשת חיל "זממה שדה ותקחהו, מפרי כפיה נטעה כרם". הקשה הגר"ח קניבסקי שליט"א מדוע לגבי שדה נאמר שהיא קונה ממקום אחר, ואילו לגבי כרם היא נוטעת בעצמה? אלא שהמדרש רבה אומר על הפסוק: 'כי תבוא אל הארץ - ונטעתם כל עץ מאכל' שיש מצווה לטעת עצים של מאכל בארץ ישראל, אבל לגבי תבואה לא מצאנו מצווה מיוחדת לזרוע, לכן לגבי שדה (תבואה) קנתה מוכן, אבל כרם נטעה בעצמה (מובא בספר מתוק האור - שבת קודש). כרם כולל כל חמשה עצי פרי כמו שיבואר לקמן.

4. כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א (חשוקי חמד בבא מציעא צב, א): שאלה. בית משותף שיש בו חלקת אדמה, וחלק מהדיירים מבקשים לנטוע עצים יפים, וחלק מהדיירים רוצים לנטוע עץ פרי, מי מהם צודק? תשובה. נאמר בתורה שש שנים תזרע את ארצך... (שמות כג י), וכתבו על כך דעת זקנים מבעלי התוספות וז"ל: אתמר במדרש דאפילו אין לו לאדם אלא חורבה אחת בתוך גנו, חייב לעבדה בכל יום. ונראה להרב ר' משה דוקא בארץ ישראל, כדי להרבות הפרשת תרומות ומעשרות, עכ"ל. אם כן צדקו הסוברים שיש לנטוע עצי פרי, [אלא אם כן יגרום הדבר לנזקים כגון לגנבים או לזבובים וכדומה].

ישראל (ויקרא רבה כה, ג. תנחומא קדושים ת. אור החיים שם ו). גם הנוטע עץ אחד מקיים מצווה זאת.

ב. במדרש מסופר שמשנה רבינו ציווה את עם ישראל הנכנסים לארץ, לקחת מעדר ולטעת עצים. וז"ל: "פִּיּוֹן שְׁנֵיכֶם יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ אֲמַר לָהֶם מֹשֶׁה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יִטְעוֹן מִכּוּשֵׁייה (ישא על כתיפו מעדר לחפור בו) וְיִפּוֹק וְיִנְצוֹב לִיה נְצִיבִין (ויצא ויטע לו אילנות), הִדָּא הוּא דְכָתִיב: כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם" (ויקרא רבה כה, ה).

ג. נאמר בתורה (שמות כ"ג) 'ושש שנים תזרע את ארצך'. וכתב שם בדעת זקנים מבעלי התוס': "איתמר במדרש דאפילו אין לו לאדם אלא חורבה אחת בתוך גנו, חייב לעבדה בכל יום (אם הארץ צריכה לכך - הגרח"ק). ונראה להרב ר' משה דוקא בארץ ישראל, כדי להרבות הפרשת תרומות ומעשרות", עכ"ל.

בשביל בדרך לביתו של כ"ק האדמו"ר מסערט ויזניץ זצ"ל, גדל עץ קטן שנתמך ע"י מקל קשור לעץ, שיגדל ישר. מידי יום כשרבינו זי"ע עבר בדרכו לביתו אחר התפילה, היה מביט על העץ. ואם המקל זז, היה מיישרו. ואם נפתח החוט המקשר את העץ להמקל, היה מחזק את הקשר. לפליאת המשמשים שהלכו עמו היה אומר: 'הריני מקיים בזה מצות ישוב ארץ ישראל'. (ספר נעם הברכה עמ' נא)

ב. מעלת הנטיעה

א. במדרש אמרו שאם אדם נוטע נטיעה ובאו ואמרו לו משיח בא, יסיים את נטיעת העץ ורק אחר כך יצא להקביל את פני המשיח. וז"ל: "אם היתה נטיעה בתוך ירך ויאמרו לך הרי לך המשיח. בוא ונטע את הנטיעה ואח"כ צא והקבילו" (אבות דרבי נתן פרק לא).

ב. במדרש נאמר שיש בנטיעת עצים מצוות והלכת בדרכיו ומצוות דבקות בה', וז"ל: "אחרי ה' אלהיכם תלכו... ובו תדבקון. וכי אפשר לבשר ודם לעלות לשמים ולהדבק בשכינה... אלא מתחלת ברייתו של עולם לא נתעסק הקדוש ברוך הוא אלא במטע תחלה. הה"ד 'ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם' (מקדם, הינו לפני בריאת העולם - נמצא שזה הפעולה הראשונה בבריאה), אף אתם כשנכנסין לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחלה. הה"ד 'כי תבאו אל הארץ' (ויקרא רבה כה, ג).